

Mały Kśięć po kurpśosku

Wśród językowych Małych Księstw Rzeczypospolitej

Ostatni dzień marca i pierwszy kwietnia roku 2023 stały się prawdziwie oddolnym świętem wielojęzyczności w Polsce. Kurpiowska gmina Kadzidło z jej Wójtem, Publiczna Biblioteka w Kadzidło, Centrum Kultury Kurpiowskiej oraz Mazowieckie Towarzystwo Naukowe we współpracy ze Związkiem Kurpiów i Samorządem Województwa Mazowieckiego zorganizowały ogólnopolską konferencję naukową *Mały Książę w świecie dialektów i języków dużych i małych*. Dodatkowej rangi wydarzeniu przydał patronat Marszałka Województwa Mazowieckiego.

Symbolicznym gospodarzem spotkań był niedawno wydany drukiem *Mały Kśięć po kurpśosku* – dzieło zespołowe, a właściwie wspólnotowego tłumaczenia pod patronatem Związku Kurpiów. Już sama inicjatywa zorganizowania procesu przekładu jako zbiorowego wysiłku rodzimych mówców kurpiowszczyzny zasługuje na szczególną uwagę. Pokazuje ona, jak wzajemnie stymulujący charakter mogą mieć działania integrujące społeczność i działania na rzecz zachowania i rozwoju jej językowej tożsamości. Proces reprezentatywnego doboru tłumaczy, z pewnością różniących się między sobą kompetencjami językowymi, jak i opracowanie i wdrożenie modelu dwustopniowej weryfikacji przekładu na poziomie wspólnym zapewniają kurpśoskiemu *Małemu Kśięću* wyjątkową pozycję zarówno w współczesnej historii kultury kurpiowskiej, jak i na ogólnym tle działań zmierzających do emancypacji językowej mniejszych społeczności.

- ↑ Dźwiękiem ligawki odtrąbiono rozpoczęcie konferencji
- ← Wójt gminy Kadzidło Dariusz Łukaszcwski podczas otwarcia konferencji

Fot. Mariola Abkovicz

Kurpiński *Mały Książę* pokazuje, że możliwe jest funkcjonowanie kurpiowszczyzny jako „dialektu literackiego”, jak zwać go sami Kurpie, i powstanie w nim literatury tworzonej konsekwentnie wedle zasad ustalonych we współpracy między społecznością a akademickim językoznawcą, a wbrew sceptycznym głosom niektórych dialektologów, którzy w procesie tym niepotrzebnie widzą zagrożenie dla dokonanych przez siebie w przeszłości szczegółowych opisów dialektalnych tych czy innych odmian językowych, w tym kurpiowskich. Kurpiowski dialekt literacki to po prostu nowy etap w dynamicznej językowej i socjolingwistycznej historii Kurpiów.

Wiosenna konferencja w 2023 r. i towarzyszące jej wydarzenia pokazały też po raz kolejny, jak wciąż różnorodna językowo jest Polska. Bez niepotrzebnego pogrążania w niekończące się dyskusje o statusie odmian językowych (np. nt. *języka, dialektu czy gwary?*), bez wartościowania i hierarchizowania tych spośród nich, które uważane są za mniej lub bardziej samodzielne, a zamiast tego ze szczególnym nastawieniem na mniejszościowe losy ich użytkowników, Kadzidło stało się na dwa dni niszą i przystanią dla innych Małych Księstw Rzeczypospolitej, reprezentowanych przez przekłady *Le Petit Prince* Antoine'a de Saint-Exupéry'ego, ich tłumaczy i literat(uroznawc)ów: cieszyńsko-śląskich, jidyszowych, karaïmskich, kaszubskich, łemkowskich, mazurskich, podhalańskich, podlaskich, staropruskich, śląskich, wielkopolskich i wilamowskich czy polskich spoza Polski. Uczestnicy zauważyli bez trudu, jak podobne są losy mówców mniejszościowych, peryferyjnych, zagrożonych języków i ich społeczności, niezależnie od tego, czy ich rodzimym językiem jest całkowicie odrębny genetycznie np. turkijski karaïmski lub wschodniosłowiański łemkowski, czy też odmiana nagminnie określana jako dialekt, gadka, gwara czy mowa...

Obecne w Kadzidle wersje tłumaczeń *Małego Księcia* w większości (choć nie wszystkie) trafiły już na listę przekładów tego najpopularniejszego wśród tłumaczonych dzieł literatury; na stronie <https://petit-prince-collection.com> w połowie czerwca 2023 r. było już 545 pozycji. Są to przekłady na wielkie języki narodowe i międzynarodowe, są przekłady na języki całkowicie wymarłe, są te w językach bardzo zagrożonych wyginięciem, są też te wydane w wersjach uważanych za odmiany języków większych. Pod tym względem „mały

monarcha” jest bardzo demokratyczny, podobnie jak wszystkie małe i większe języki i ich odmiany są demokratycznie równoważnymi i często najistotniejszymi składnikami lokalnych, regionalnych, narodowych i ponadnarodowych tożsamości swoich użytkowników.

Po kurpiowskim Kadzidle zatem zdawało się rozlegać wielojęzyczne: „Niech żyje Mały Książę!”, „Niech żyją wszystkie Małe Księstwa Rzeczypospolitej!”, „Niech żyje różnorodność językowa!”...

↑ Tomasz Wicherkiewicz moderował konferencję, której celem było ukazanie różnorodności świata, Europy, Polski i Mazowsza

↑ Goście i gospodarze konferencji z gością w Muzeum Kurpiowskim w Wachu

Fot. Mariola Abkowicz

Tomasz Wicherkiewicz